

PIECES.

AVERTISSEMENT.

L'ATTACHEMENT de l'Eglise de Lyon à sa Liturgie, & son aversion pour les nouveautés, sont connus.

La Liturgie de Lyon échappa à la révolution générale qui s'opéra en France sous Charlemagne. Ce grand prince avoit fait recevoir la Liturgie Romaine & le chant Grégorien dans tous ses Etats; mais il respecta la Liturgie Lyonnoise : ce point de fait a été démontré ailleurs.

Amalaire s'avisa, au commencement du neuvieme siècle, de reprocher à l'Eglise de Lyon son attachement à l'antiquité, son aversion & sa répugnance à admettre, dans sa Liturgie, des Hymnes & autres compositions humaines.

S. Agobard, qui étoit alors sur le siège de Lyon, crut devoir repousser les attaques de cet esprit inquiet : il composa plusieurs ouvrages pour défendre la Liturgie de son Eglise. Quelques-uns de ces ouvrages se sont perdus. On croit devoir faire connoître, de ceux qui nous restent, ce qui a le plus de trait à la Cause.

Il paroîtra singulier, sans doute, que le Chapitre primatial défende aujourd'hui sa Liturgie contre M. l'Archevêque de Lyon, & emploie pour se défendre, les mêmes moyens & les mêmes armes qu'Agobard avoit employés autrefois avec tant d'avantage contre Amalaire; & que M. l'Archevêque de Lyon regarde néanmoins Agobard comme l'un des plus saints & des plus illustres de ses prédécesseurs.

2
Ce font là de ces contradictions qui font propres au dix-huitieme siècle.

On a cru devoir, pour mieux faire entendre le texte, ajouter à la fin de courtes notes. On les a choisies parmi celles que Baluze a faites dans l'Edition qu'il a donnée des Œuvres d'Agobard.

On n'a pas fait imprimer quelques Chapitres du Traité *De divinâ Psalmodiâ*, parce qu'ils ne contiennent rien de relatif à la Cause.

S. A G O B A R D I

LIBER DE DIVINA PSALMODIA.

QUIA nuper stultus & improbus (1), ipsâque stultitiâ & improbitate suâ omnibus notus calumniator crupit, qui sanctam Ecclesiam nostram, id est, Lugdunensem, non solum verbo, sed etiam scriptis lacerare non cessat, quasi non rectè, nec more paterno sive usu, divinæ decantationis solemnia peragentem, necesse fuit omnem sacrorum officiorum seriem, quæ solito cantorum ministerio per totum anni circulum in ecclesiasticis conventibus exhibetur, sicut in eadem Ecclesia favente Dei gratiâ custoditur, diligentius & plenius in libello quem usitato vocabulo Antiphonarium nuncupant, colligere, atque digerere; præmissâ scilicet præfatione pii & orthodoxi patris (2), cujus probatissima fides atque doctrina in munere Domini Dei nostri omnibus examinata ac declarata celebriter innotuit; ut omnes pacifici & prudentes Ecclesiæ filii, in quorum manus ejusdem libelli textus venerit, verissimè & evidenter agnoscant præfatam Christi Ecclesiam, eodem Christo Domino gubernante ac protegente, nec à recto fidei tramite deviâsse, & paternum morem, quem statuta ecclesiastica declarant, fideliter custodire, ac per hoc ab antiquo Ecclesiæ Dei usu nullatenus discrepare, nec contemnere alicujus diversum morem (3), si

constat esse probabilem ; sed , juxta Apostolum , ea quæ utiliora & potiora sunt sequi. Ait namque : *Et hoc oro , ut caritas vestra magis ac magis abundet in scientia & omni sensu , ut probetis potiora , ut sitis sinceri , & sine offensa in diem Christi.* Et alio loco : *Ut probetis quæ sit voluntas Dei bona , & bene placens , & perfectâ.* Et alibi : *Æmulamini autem charismata meliora.* Et iterum : *Nolite pueri effici sensibus.* Sed & reverenda Concilia Patrum decernunt nequaquam plebeios psalmos in Ecclesia decantandos (4) , & nihil poëticè compositum (5) in divinis laudibus usurpandum. Inter quos etiam beatus papa Gregorius docet quòd non pro locis res , sed pro bonis rebus loca amanda sint. Et fortiùs commendans nobis , quòd sicut nequaquam pro locis , ita nec pro quibuslibet personis , five consuetudinibus temporum , res sectari debeamus , non est veritus in ipsa Romana Ecclesia quædam in sacris officiis & ministeriis reprehensibilia etiam sub anathematis damnatione rescare ; sicut ejus decreta palàm ostendunt. Quod si prædictus calumniator humiliter & obedienter pensare studuisset , nequaquam ad tantam deveniret satuitatem , ut verba quorumlibet hominum , quorum nec nomina , nec sensum , nec fidem novit , tanquam divinas scripturas defenderet , & per phantasticas ac ridiculas allegorias explanare conaretur. Certè si quid sanum cogitare vellet , sufficeret ei ad omnem emendationem & silentium , quòd sicut in diebus ad missas non nisi divina generaliter eloquia decantantur , ita & in noctibus ad sacras Deo vigilias exhibendas eadem procul dubio lex debeat observari. Unus nempe omnipotens Dominus utroque tempore laudatur , uni Domino tempus utrumque famulatur , cui dicitur : *Tuus est dies , Domine , & tua est nox. Tu fabricatus es auroram & solem.* Sed ejus stultus & irritus labor prudentibus & minimè contentiosis ac Deum timentibus majorem incutit sollicitudinem , ut propter hujusmodi nævos & errores cavendos vivaciùs & attentius divinæ auctoritati & ecclesiasticis statutis inhæreant. Hæc namque fidei cautela , & sincerissima observantiæ disciplina , ut in templo Dei & coram divino altari divinorum tantummodò eloquiorum melodia celebretur , etiam veteris Testamenti auctoritate & exemplis nobis firmissimè commendatur : ubi in libro Paralipomenon legitur , quòd David rex & propheta Dei primus choros Levitarum laudantium Dominum in ta-

lernaculo five in templo constituerit, eisque psalmos & hymnos & cantica divinitus sibi & cæteris qui cum eo prophetabant inspirata tradiderit, ac mane & vespere inter divina holocausta & sacrificia decantanda decreverit. Quem morem à sanctis Prophetis traditum, & à sequentibus Patribus diligentissimè custoditum, usque ad tempus novi Testamenti, quo jam templum illud destrui oportebat, religiosâ constat observatione perductum. Unde summopere necesse est, ut si verè absque offendiculo vel hæsitatione divinas laudes cupimus celebrare, totos nos divinis sermonibus, in quibus nullus est error, nulla ambiguitas, coaptemus; sicut de præfatis Levitis, antiquis divinæ laudis cantoribus, idem Paralipomenon liber replicat, dicens: *Levitæ verò ut stent mane ad constendum & canendum Domino, similiterque ad vesperam, tam in oblatione holocaustorum Domini, quàm in Sabbatis, & Calendis, & solemnitatibus cæteris.* Et iterùm in dedicatione templi sub Salomone, dicitur: *Et dèdicavit domum Domini rex & universus populus. Sacerdotes autem stabant in officiis suis, & Levitæ in organis carminum Domini, quæ fecit David rex ad laudandum Dominum, [Quoniam in æternum misericordia ejus,] hymnos David canentes per manus suas.* Item in emundatione & purificatione ejusdem templi sub Ezechia, scriptum est: *Præcepitque Ezechias & principes Levitis, ut laudarent Dominum sermonibus David, & Asaph Videntis, qui laudaverunt cum magnâ lætitiâ.* Similiter etiam sub Josia in celebratione Phase: *Porro cantores, inquit, filii Asaph stabant in ordine suo juxta præceptum David, & Asaph, & Heman, & Idithim prophetarum regis.* Quod totum quàm sanctè & religiosè fuerit institutum, quàm dulciter ac reverenter sit imitandum inter cætera beati David magnifica, ita liber Ecclesiasticus in ejus laudibus prosequitur, dicens: *In omni opere dedit confessionem Sancto & Excelso in verbo gloriæ. De omni corde suo laudavit Dominum, & dilexit Deum, qui fecit illum, & dedit illi contra inimicos potentiam; & stare fecit cantores contra altare, & in sono eorum dulces fecit modos. Et dedit in celebrationibus decus, & ornavit tempora usque ad consummationem vitæ, ut laudarent sanctum nomen Domini, & amplificarent mane Dei sanctitatem.* Sed & in libro Samuelis hæc psallendi gratia spiritalis in eodem Rege sanctissimo prædicatur, ubi legi-

tur : *Dixit David filius Isai : Dixit vir cui constitutum est de Christo Dei Jacob , egregius psalter Israel : Spiritus Dei loquutus est per me , & sermo ejus per linguam meam.* Huic igitur tam sanctæ auctoritati & tam perspicuæ veritati non est dubium quòd fidelis & disciplinatus quisque libenter adquiescat. Si quis autem contentiosus & pertinax contradicere conatur , & de turbulento magis rivo , quàm de purissimo fonte potare voluerit , viderit ne illo ægrotet langore nimis pernicioso quem quidam antiquorum patrum sapienter & breviter cavendum admonuit , dicens : *Qui contemptâ veritate præsumit consuetudinem sequi , aut circa fratres invidus est & malignus , quibus veritas revelatur , aut circa Deum ingratus , cujus inspiratione Ecclesia ejus instruitur.*

S. AGOBARDI

LIBER DE CORRECTIONE ANTIPHONARII.

DILECTISSIMIS in Christo fratribus & præcipuè cantoribus Ecclesiæ Lugdunensis , Agobardus in eodem Christo Domino & Salvatore nostro sempiternam salutem. In divinis laudibus exsolvendis quanto studio fugienda sit levitas , gravitasque sectanda , frequenter dilectioni vestræ in mutua conloquutione suggestimus ; scilicet ut rationabili consideratione , sicut prudentes Ecclesiæ filii , & rationabili ejus lacte ab incunabilis enutriti , quod Deo displicet refugientes , concordi studio id quod gratum acceptumque ei , verbis sicuti & factis sectaremini. Si enim apud graves & sapientes viros , non solum morum , sed etiam verborum levitas reprehensibilis indicatur , quantò magis apud Deum totius sanctæ gravitatis ac sapientiæ auctorem , cui Psalmista dicit : *In populo gravi laudabo te* , & cui nos Apostolus rationabile obsequium admonet exhibere. Neque verò passim , & absque diligenti examinatione , quod cuique visum fuerit in Dei laudibus usurpandum est , cùm dicat Apostolus : *Nam quid oremus , sicut oportet , nescimus. Sed ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus*

inenarrabilibus. Qui autem scrutatur corda, scit quid desideret spiritus, quia secundum eum postulas pro sanctis. Unde & Apostoli humanæ ignorationis conscii, orandi formulam à Deo petiere, dicentes: *Domine, doce nos orare.* Certè manifestum est majus esse Deo quampiam dignè laudes exsolvere, quàm pro infirmitate propria exorare; præsertim cum hoc præsentis vitæ fine terminetur, illud verò hîc inchoetur, in futuro autem perficiatur, juxta quod Psalmista ait: *Beati qui habitant in domo tua, Domine, in secula seculorum laudabunt te.*

II. Si ergo orantes doctrinâ sancti Spiritûs indigemus, multò magis cum Deo laudes offerimus: quia sicut nemo nisi ipso inspirante secundum Deum postulat, ita nullus nisi eo erudiente Deum dignè conlaudat. Non ergo cujuscunque figmentis, sed Spiritûs sancti eloquiis majestas divina laudanda est. Denique & filii Aaron ignem alienum Domino offerentes, non obsequii remunerationem, sed damnationem præsumptionis experti sunt. Unde hoc nos exemplum summo perè vitantes, illud sollicitè attendamus quod vel in Proverbiis scriptum est: *Omnis sermo Dei ignitus clypeus est sperantibus in se. Ne addas quicquam verbis illius, & arguaris, inveniërisque mendax.* Nihil itaque Dei verbis addentes, & timentes argui inveniri que mendaces, verbo Dei ignito, qui clypeus spei est, tempore orationis & laudis inflammemur pariter & muniamur. Cumque Dominus dicat, *Verba quæ ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt*, omnia humana figmenta, quæ vanitate suâ mortua judicanda sunt, respuentes, viventibus Christi eloquiis in ipsius obsequiis personemus, quatinus voces nostræ, non quasi alienæ ab eo respui, sed ut propriæ cum supernis virtutibus, quæ majestatem Dei trementes adorant atque conlaudant, mereantur admitti.

III. Hac de causa & Antiphonarium pro viribus nostris magna ex parte correximus, amputatis his quæ vel superflua, vel levia, vel mendacia, aut blasphemata videbantur. Et vos frequenter admonuimus, & tenorem admonitionis nostræ propter aliquorum præsentis seu futuras querimonias in fronte ejusdem libelli ponere necessarium duximus, non generale aliquid statuentes, sed juxta mediocritatem sensûs nostri in domo Dei, cujus nobis cura commissæ est, quod possumus offerentes, nec de sensu nostro aliquid præsumentes,

sed Scripturæ sanctæ auctoritatem, & sacrorum canonum sanctio-
nem, catholicorumque patrum instituta & exempla sectantes. De
quibus antequam aliquid proferamus, congruum videtur, exempli
gratiâ, nonnullas ineptias quæ præfato continebantur libello, notare
breviter, ac leviter redarguere; ut ex his perpaucissimis evidentius
agnoscatur quàm necessario quæ in sequentibus dicturi sumus à patri-
bus constituta sint, quantoque timore ac sollicitudine eorum scita
nobis expediat observare.

. . . . Nunc superest ut sacrorum statuta canonum, catholicorum-
que patrum sententias, sicut superius promissimus, exsequamur; ut
ex his perspicuè declaretur quâ cautelâ levissimorum hominum exco-
gitationes vitandæ sint, quæ nullâ veritate subnixæ, nullâ ratione
ornatæ, contemptui patent.

XI. In Concilio Africano talis constitutio promulgata est: *Ut preces
& orationes, nisi probatæ fuerint in Concilio, non dicantur; nec ali-
qua ex his omnino cantentur in Ecclesia, nisi quæ à prudentioribus
tractata & comprobata in synodo fuerint; ne fortè aliquid contra fi-
dem, vel per ignorantiam, vel per studium, sit compositum.* Ubi bre-
viter considerandum, quòd non solum ea quæ studio perfidiæ, sed
etiam illa quæ simplicitate ignorantiae contra fidei regulam compo-
sita fuerint, pari animadversione repudiantur.

XII. Beatus Hieronymus cum exponeret præceptum Apostoli, ubi
ait, *Implemini spiritu loquentes vobismetipsis in psalmis & hymnis &
canticis spiritualibus, cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino,*
non tacuit quod in cantoribus Ecclesiæ reprehendendum videbat.
« Canere igitur, ait, & psallere & laudare Dominum magis animo
» quàm voce debemus. Hoc est quippe quod dicitur: *Cantantes &
» psallentes in cordibus vestris Domino.* Audiant hæc adolescentuli,
» audiant hi quibus psallendi in Ecclesia officium est, Deo non
» voce, sed corde cantandum; nec in tragædorum modum guttur
» & fauces dulci medicamine colliniendæ sunt, ut in Ecclesia thea-
» trales moduli audiantur & cantica; sed in timore, in opere, in
» scientia Scripturarum. Quamvis sit aliquis, ut solent illi appel-
» lare, Cacophonos, si bona opera habuerit, dulcis apud Deum
» cantor est. Sic cantet servus Christi, ut non vox canentis, sed

» verba placeant quæ leguntur; ut spiritus malus qui erat in Saule,
 » ejiciatur ab his qui ab eo similiter possidentur, & non introdu-
 » catur in eos qui de domo Dei scenam fecere populorum. » In
 quibus verbis magnoperè pensandum est, quòd eos qui in morem
 psallentis David cum timore & gravitate spiritali canunt, malignum
 spiritum etiam ab auditoribus suis excludere posse confirmat; eos
 verò qui theatralibus sonis & scenicis modulationibus, & quamvis
 in divinis verbis, vocis dulcedine intemperantiùs delectantur, eum
 non solùm ab aliis non excludere, sed, quod est terribile, in seipso
 introducere testatur. Unde & in alio loco idem Doctor, cùm sen-
 tentiam Esaïæ exponeret, *Iniqui sunt cætus vestri*, ait: « Omnis con-
 » ventus qui non offert hostias spirituales, nec audit illud quod in quin-
 » quagesimo psalmo canitur, *Sacrificium Deo spiritus contribulatus*,
 » *cor contritum*, & *humiliatum Deus non despicit*, abominabilis
 » Deo est. » Mens ergo libera, id est, sensibus corporis non suc-
 cumbens, ita resistere debet vanæ ac noxiæ delectationi aurium,
 sicut & delectationibus sensuum ceterorum, visus videlicet, & ol-
 factus, gustus, & tactus; quorum perturbationibus anima prægrava-
 tur, & capitur. Quantum denique oblectationes aurium virtutem
 mentis enervent, testatur præfatus Doctor, qui ait: *Auditus vario*
organorum cantu, & vocum inflexionibus delinitur, & in carmine
poëtarum & comædiarum, mimorumque urbanitatibus, & strophis, &
quicquid per aures introiens virilitatem mentis effeminat.

XIII. Sed & beatus martyr Cyprianus simili modo dicit, exponens
 illud Apostoli, *Adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens, cir-
 cuit quarens quem devoret*. Ait ergo: « Circuit ille nos singulos, &
 » tanquam hostis clausos obsidens, muros explorat, & tentat an sit
 » pars aliqua membrorum minùs stabilis & minùs fida, cujus aditu
 » ad interiora penetretur. Offert oculis formas illices & faciles vo-
 » luptates, ut visu destruat castitatem. Aures per canoram musicam
 » tentat, ut soni dulcioris auditu solvat & molliat christianum vi-
 » gorem. »

XIV. Quod & beatus Augustinus ad tentationem diaboli intelli-
 gens pertinere, in libris Confessionum suarum Deo gratias refert
 quòd ab hoc vitio liberatus sit. « Voluptates, inquit, aurium tena-
 » cius

» cius me implicaverant, & subjugaverant; sed resolvisti & liberaſti
 » me. Nunc in ſonis, quos animant eloquia tua, cum ſuavi & ar-
 » tiſcioſa voce cantantur, fateor, aliquantulum adquieſco, dum ipſis
 » ſanctis dictis religioſius & ardentiùs ſentio moveri animos noſtros in
 » flammam pietatis, cum ita cantantur, quam ſi non ita cantarentur.»
 Et rursùs poſt aliqua, de utilitate pſallendi in Eccleſia diſcretam
 proferens ſententiam, dicit: «Tutiùs quidem mihi videtur quod de
 » Alexandrino epiſcopo Athanaſio ſæpè mihi dictum commemini,
 » quia tam modico flexu vocis faciebat ſonare lectorem pſalmi, ut
 » pronuncianti vicinioreſſet quam canenti. Verumtamen cum remi-
 » niſcor lacrymas meas, quas fudi ad cantus Eccleſiæ tuæ in pri-
 » moriis recuperatæ fidei meæ, & nunc ipſo commoveor, non
 » cantu, ſed rebus quæ cantantur, cum liquidâ voce & convenien-
 » tiſſimâ modulatione cantantur, magnam inſtituti utilitatem rursùs
 » cognoſco; magisque adducor, non quidem inretractabilem ſenten-
 » tiam proferens, cantandi conſuetudinem approbare in Eccleſia, ut
 » per oblectamenta aurium infirmior animus in affectum pietatis af-
 » ſurgat. Tamen cum mihi accidit ut me ampliùs cantus quam res
 » quæ canitur moveat, pœnaliter me peccare conſiteor, & tunc
 » mallem non audire cantantem.]» Ecce vir ſanctiſſimus atque doc-
 tiſſimus, & approbat inſtitutum cantandi propter infirmos, quos in
 affectum pietatis facit aſſurgere; & tamen cum accidit ut plus mo-
 veat animum cantus, quam res quæ canitur, pœnale dicit eſſe pec-
 catum, ita ut melius ſit non audire cantantem, utique in cantu &
 ſonis quos divina eloquia animant ac vivificant; ut vita cantuum ac
 ſonorum in ſententiis ſit divinorum eloquiorum. Cæterum, ſi in die-
 bus ſuis audiſſet aliquos non de divinis eloquiis, ſed de humanis adin-
 ventionibus cantantes, numquid non mortuum & ſine vita talem can-
 tum judicaret?

XV. Verùm quia Gregorii præfulis nomen titulus præfati libelli
 prætendit, & hinc opinione ſumpta putant eum quidam à beato
 Gregorio Romano Pontifice & inluſtriſſimo Doctore compoſitum;
 videamus quid ſanctus ille vir de cantu eccleſiaſtico ordinaverit,
 vel quid ejus tempore Romana Eccleſia decantarit. Ait igitur in De-
 cretis ſuis: «In ſancta hac Romana Eccleſia, cui divina diſpenſa-

» tio præesse me voluit, dudum consuetudo est valde reprehensibi-
» lis exorta, ut quidam ad sacri altaris ministerium cantores eligan-
» tur, & in Diaconatûs ordine constituti modulationi vocis infer-
» viant; quos ad prædicationis officium eleemosynarumque studium
» vacare congruebat. Unde fit plerumque, ut ad sacrum ministe-
» rium, dum blanda vox quæritur, quæri congrua vita negligatur,
» & cantor minister Domini moribus stimulet, cùm populum voci-
» bus delectat. Qua de re præsentî decreto constituo, ut in sede
» hac sacri altaris ministri cantare non debeant, solumque evange-
» licæ lectionis officium inter Missarum sollempnia exsolvant; psal-
» mos verò ac reliquas lectiones censeo per subdiaconos, vel si ne-
» cessitas exigit, per minores ordines exhiberi. Si quis autem con-
» tra hoc decretum meum venire tentaverit, anathema sit. Et ref-
» ponderunt omnes, Anathema sit.» Ecce vir apostolicus reprehendit consuetudinem, quia Diaconibus cantandi officium injungebatur, nec in eis blandam vocem sed congruam vitam dicit esse requirendam; stimularique Deum talium ministrorum moribus asserit, etiamsi populum vocibus delectent. Damnatâ verò tali consuetudine, psalmos ac reliquas lectiones per subdiaconos vel per minores ordines censet exhiberi; solo videlicet evangelicæ lectionis officio Diaconibus delegato. Ex quibus perspicuè demonstratur psalmos tunc in Ecclesia decantari solitum, unde maximam partem divinorum officiorum etiam nunc constat esse compositam, & non figmenta quorumlibet hominum, quæ à tanto illo viro non esse composita, nemo nisi qui sincerissimæ ejus fidei & excellentissimæ eruditionis ignarus est, dubitat.

XVI. Igitur quia sanctorum patrum dictis satis ostensum est quantum humanæ levitates & mendacia devitanda, quantumque divinorum eloquiorum veritas ac sinceritas amplectenda sit, libet pauca ex verbis beati martyris Cypriani subnectere; quibus ostendatur quâ gravitate & modestiâ divina officia celebranda sint: « Sit, inquit, » orantibus fermo & precatio cum disciplina, quietem continens & » pudorem. Cogitemus nos sub conspectu Dei stare. Placendum est » divinis oculis & habitu corporis, & modo vocis. Nam ut impudens est clamoribus strepere; ita congruit verecundo modestis

» precibus orare. Et quando in unum cum fratribus convenimus, &
 » sacrificia divina cum Domini sacerdote celebramus, verecundiæ &
 » disciplinæ memores esse debemus: Non passim ventilare preces
 » nostras inconditis vocibus, nec petitionem commendandam mō-
 » destè, Deo tumultuosâ loquacitate jactare. Quia Deus non vocis
 » sed cordis auditor est; nec admonendus est clamoribus, qui co-
 » gitationes videt, probante Domino & dicente: & scient omnes
 » Ecclesiæ quia ego sum scrutans renes & corda. Sonet psalmus.
 » Convivium sobrium sit nobis spiritualis auditio, proleſtet aures re-
 » ligiosa mulcedo. »

XVII. His ergo & hujusmodi patrum monitis informati, & eo-
 rum sequentes vestigia quos ad Dominum præcessisse non ambigi-
 mus, cunctas adinventiones hominum quasi superfluas respuentes,
 verbis Domini, quæ ad omnia sufficiunt, in ejus laudibus persone-
 mus; ut cum beato dicere valeamus: *Et quæ de manu tua accepi-
 mus, dedimus tibi.* Quia, ut beatus Augustinûs ait, *nihil Deo rectè
 offertur, nisi quod ab eo accipitur.* Qui & alio loco præcepit suis:
Nolite cantare nisi quod legistis esse cantandum. Quod quidam religiosi
 viri sequentes, subjectis sibi fratribus præceptum tale dederunt: Nul-
 lus præsumat Responsorialia, aut Antiphonas, quæ solent aliqui com-
 posito sono pro suo libitu non ex canonica scriptura assumpta ca-
 nere, in congregatione ista vel meditari vel dicere. Oportet enim
 nos sanam & simplicem apostolicam & patrum nostrorum imitari
 doctrinam, & gratiam stabilire, cor moresque subdere disciplinæ.
 » Ea igitur cantare debemus quæ, sicut beatus Augustinus dicit, ita
 » scripta sunt ut cantantur. Quæ autem non ita scripta sunt, non
 » cantemus; quia nec alio modo quàm quo ipse Dominus jussit per
 » Prophetas & Apostolos suos manifestari ea hominibus debent. A
 » nobis obedientiæ quàm victimarum sacrificium quærit; nec canti-
 » lenæ artificioso studio, sed observantiâ mandatorum & cordis mun-
 » ditiâ delectatur. »

XVIII. Hæc sincerissima patrum statuta, omni diligentia & vene-
 ratione observanda sunt. Quia per hoc & fidei puritas, ac religio-
 nis disciplina saluberrimè custoditur, & duo mala nimis pietati con-
 traria utiliter refecantur; videlicet, dum & vanissimorum hominum

præsumptio, qui non solum inepta, & superflua; sed etiam profana & hæretica in Ecclesiis decantare audent, funditus excluditur; & adolescentulis, atque omnibus generaliter quibus cantandi officium injunctum est, magna occasio stultæ & noxiæ occupationis aufertur. Ex quibus quamplurimi ab ineunte pueritia usque ad senectutis canitiem omnes dies vitæ suæ in parando & confirmando cantu expendunt, & totum tempus utilium & spiritualium studiorum, legendi videlicet, & divina eloquia perscrutandi, in istiusmodi occupatione consumunt; quodque animabus eorum proculdubio valde est noxium, ignari fidei suæ, inscii Scripturarum sanctarum, & divinæ intelligentiæ inanes ac vacui, hoc solum sibi sufficere putant; & ob hoc, etiam ventosi & inflati incedunt, si sonum & vocem decantationis utcunque addiscant, & in numero cantorum deputari videantur. Quibus omnino (dum, sicut beatus Gregorius supra ait, *Deum moribus stimulant, cum populum vocibus oblectent*) metuendum est ne etiam ipsâ illâ Dei increpatione feriantur, quâ dicit: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est à me*. Et iterum: *Aufer à me tumultum carminum tuorum, & cantica lyræ tuæ non audiam*. Nam & beatus Hieronymus, ut supra memoratum est, de huiusmodi hominibus manifestè dicit, quòd de Ecclesia Dei scenam fecerint populorum. Hanc enim occupationem superfluam in eisdem sacris officiis devitantes antiqui, cum eis profectò suppeteret ex divinis libris & multiplex copia laudationis, & peritia modulationis, maluerunt tamen eadem sæpe repetere, quàm infinitis & non necessariis psallentium animos occupare, vel gravare.

XIX. Quapropter, auxiliante Dei gratiâ, omni studio pietatis instandum atque observandum est, ut sicut ad celebranda Missarum sollemnia habet Ecclesia librum mysteriorum fide purissimâ & concinnâ brevitate digestum, habet & librum lectionum ex divinis libris congruâ ratione collectum, ita etiam & hunc tertium officialem libellum, id est, Antiphonarium, habeamus omnibus humanis figmentis & mendaciis expurgatum, & per totum anni circulum ex purissimis sanctæ Scripturæ verbis sufficientissimè ordinatum; quatinus in sacris officiis peragendis, juxta probatissimam fidei regulam, & paternæ auctoritatis venerabilem disciplinam, una à nobis atque eadem

custodiatur forma orationum, forma lectionum, & forma ecclesiasticarum modulationum; quæ à boni ingenii adolescentibus quamcellerrimè imbibita, eos & divinis laudibus concinendis sufficienter & graviter idoneos reddat, & à potioribus ac spiritalibus studiis non impediatur. Quis enim ita contentiosus, immo insanus, & ab omni veritatis ratione averfus est, ut non hoc rectius, & convenientius, ac salubrius fateatur in Dei laudibus decantari, quod ex divinis dictis & libris videat fideliter assumi? quatinus sicut in Symbolo catholico fidem nostram non nostris sed apostolicis verbis profiteamur, & in dominica oratione non nostris sed ipsius Domini & Salvatoris nostri sermonibus supplicamus; ita etiam in divinæ laudis honore, non humanis, sed divinis, & spiritalibus, juxta Apostolum, psalmis, hymnis, & canticis personemus. Superfluum namque alia quærentur, ubi ista sufficere & superabundare noscuntur.

N O T Æ.

Ad Librum de divina Psalmodia.

(1) *Nuper stultus & improbus.*] Aut valdè fallor, aut intelligit Amalarium diaconum. Quo factum est, ut quum postea Amalarium libros quatuor edidisset de divinis officiis, cum talione momorderit Agobardus, libros illos ad vivum excutiens.

Amalarium ergo nonnulla reprehenderat in cantu Ecclesiæ Lugdunensis, intemperantiâ haud dubiè linguæ stilique, seu quia magnis interdum ingeniis pro ludo est aliorum facta dictaque carpere. Pupugit ista audacia Agobardum, neque dissimulavit. Itaque ea fuit scribendi libri istius causa & occasio.

(2) *Pii & orthodoxi Patris.*] Leidradi, archiepiscopi Lugdunensis; qui cantum in Ecclesia Lugdunensi disposuerat, ut patet ex epistola ab eo scripta ad Karolum magnum.

(3) *Nec contemnere al. div. morem.*] Præclarè admodum. Nam unaquæque ecclesia peculiare suas consuetudines habere potest, quæ tamen fidei contrariæ non sint.

(4) *Plebeios Psalmos.*] Ut multi psalmos & hymnos in honorem Christi componerent, eosque in ecclesia cantari facerent. Quod ex variis Eusebeii locis probant. Hujusmodi ergo psalmos in ecclesiadeinceps cani vetuit synodus Laodicensis: indignum majestate Dei credens, si aliis quàm sacrorum librorum verbis Deum laudaret populus Christianus.

(5) *Nihil poetice compositum.*] Censet Agobardus, levia carmina & faciles versus, non esse canenda in ecclesia. Neque Agobardo solum displicuit usus ille. Displicuit enim etiam magno viro Gulielmo Durandi, episcopo Mimatenfi.

Ad Librum de correctione Antiphonarii.

(1) *Cantoribus Ecclesiæ Lugdun.*] His commendatio accessit ex cura Leidradi, qui, ut ipse ad Karolum magnum scribit, tantâ curâ procuravit sacra ministeria Lugdunensi Ecclesiæ, ut etiam haberet scholas cantorum, ita eruditorum, ut alios etiam erudire possent.

Me TRUCHON, Avocat.

A PARIS, de l'Imprimerie de VINCENT. 1777.